

Aan de Raad van de gemeente Noardeast-Fryslân
T.a.v. de heer S.K. Dijkstra, griffier
Postbus 13
9290 AA KOLLUM

Datum: 27 mei 2021
Kenmerk: 2021.
Onderwerp: Controle jaarrekening 2020

Geachte Raad,

U hebt ons opdracht gegeven om de jaarstukken van de gemeente Noardeast-Fryslân over het boekjaar 2020 te controleren. Zoals vastgelegd in de opdrachtbevestiging hebben wij de controlewerkzaamheden in twee fasen uitgevoerd. In het vierde kwartaal van 2020 hebben wij de interimcontrole uitgevoerd, Onze bevindingen hebben wij verwoord in onze managementletter van 23 december 2020.

De controlecyclus over 2020, zowel de interimcontrole in het najaar als de jaarrekeningcontrole in de afgelopen maanden, heeft volledig op afstand plaatsgevonden. De COVID-19-pandemie heeft grote invloed op de wijze waarop de samenwerking tussen gemeente en accountant kan en moet worden vormgegeven. Werken op afstand, langere communicatielijnen en contacten via het beeldscherm, zijn kenmerkend voor deze tijd. Dat betekent dat een langere doorlooptijd van de controle een gegeven is. Desondanks zijn we gezamenlijk, gemeentelijke organisatie en accountant, er in geslaagd onze werkzaamheden uit te voeren en af te stemmen.

DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING IS GROTENDEELS AFGEROND. WE VERWACHTEN GEEN CORRECTIES MEER IN HET RESULTAAT MAAR ZIJN NOG IN AFWACHTING VAN DE BEANTWOORDING VAN DE LAATSTE VRAGEN. MOGELIJK ZIJN NOG ENKELE TECHNISCHE CORRECTIES IN DE JAARSTUKKEN NODIG.

Inmiddels is de controle van de jaarrekening nagenoeg afgerond. We brengen u in dit accountantsverslag op de hoogte van onze bevindingen en adviezen naar aanleiding van de controle van de jaarrekening. De bevindingen naar aanleiding van de controle zijn met de portefeuillehouder besproken.

Wij vinden het persoonlijk contact met onze opdrachtgever belangrijk. Onze opdracht tot controle van de jaarrekening wordt immers verstrekt door de gemeenteraad, met in de gemeente Noardeast-Fryslân de auditcommissie als afvaardiging om dat contact vorm en inhoud te geven.

Deze rapportage is geagendeerd voor de audit commissie van 9 juni 2021 en we gaan ervan uit dat we dan onze bevindingen in een persoonlijk gesprek kunnen toelichten.

Dit accountantsverslag is als volgt ingedeeld:

1. De gemeente Noardeast-Fryslân en COVID-19
2. Samenvatting van de controle
3. Het controleproces
4. Kwaliteit van de interne beheersing
5. Verslaggevingsregels nageleefd

2021.

ACCOUNTANTSVERSLAG

6. Resultaat en vermogenspositie
7. Controlebevindingen jaarrekening 2020
8. Verplichte rapportage onderdelen
9. Afsluiting

Bijlage: Verplichte rapportagetabel Sisa

Tot slot van de inleiding maken wij u attent op een aantal formele aspecten rondom de bestuurlijke behandeling van de jaarstukken.

De bestuurlijke afhandeling van de jaarstukken bestaat uit de volgende stappen: het college van Burgemeester en Wethouders behandelt in de betreffende vergadering de jaarstukken, met inbegrip van de jaarrekening, stelt de jaarstukken daarmee vervolgens op. Op dat moment ontstaan formeel de jaarstukken.

De gemeenteraad behandelt vervolgens de jaarstukken en stelt deze vast. Voordat de gemeenteraad dat doet dienen de jaarstukken twee weken ter inzage te liggen. Mochten in de periode tot de vaststelling van de jaarrekening in de Raad omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, dan moet een dergelijke aanpassing nog worden gemaakt. Dat geldt ook in geval de jaarrekening om andere redenen gewijzigd wordt alvorens tot vaststelling wordt overgegaan. Wij verzoeken de gemeente in deze gevallen met ons in contact te treden om gezamenlijk de noodzakelijke vervolgstappen met u te bespreken.

OPENBAARMAKING

Bij de jaarstukken hoort de controleverklaring. De datum van de controleverklaring is gelijk aan de datum van de vaststelling in de Raad. Wij voorzien één exemplaar van de controleverklaring van een originele handtekening. Dit exemplaar is ten behoeve van uw eigen archief en mag niet worden gepubliceerd. Het andere exemplaar van de controleverklaring is voorzien van de naam van onze accountantspraktijk en de naam van de accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Deze mag openbaar gemaakt worden.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze controleverklaring zonder persoonlijke handtekening, openbaar wordt gemaakt in de jaarrekening, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd blijft.

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met de volledige jaarstukken. Indien u deze jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarstukken in zijn geheel goed zijn afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarstukken in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Dit accountantsverslag brengen wij uit in een versie met en zonder handtekening. De versie zonder handtekening kan in het kader van de bestuurlijke behandeling worden verspreid. De versie met handtekening is alleen bestemd voor uw archief. Verspreiding daarvan is niet toegestaan.

Wij bedanken de organisatie voor de medewerking die we bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben gekregen en we verwachten dat onze rapportage de Raad ondersteunt bij de oordeelsvorming omtrent de jaarrekening.

1. DE GEMEENTE NOARDEAST-FRYSLAN EN COVID-19

In de loop van de controle over het boekjaar 2019, in maart van 2020, ging Nederland op slot. Een belangrijk deel van het openbare leven kwam stil te liggen. Omdat de eerste golf relatief kort duurde en in Noord-Nederland mild verliep, koesterden sommigen de verwachting dat de coronapandemie als geheel van korte duur zou zijn. Inmiddels weten we beter.

De tweede lockdown duurt inmiddels langer dan de eerste en de effecten voor mens en maatschappij zijn groot. De kerntaken van de gemeente Noardeast-Fryslân worden in wisselende mate geraakt door de pandemie en de lockdown. Er zijn zowel positieve als negatieve effecten op de lasten bijvoorbeeld door het wegvallen of uitstellen van activiteiten, maar ook extra steunmaatregelen voor instellingen, inwoners en ondernemers. Ook vallen sommige baten weg bijvoorbeeld bij de toeristenbelasting en bij leges voor paspoorten. Wij ondersteunen dan ook het feit dat het college in de jaarstukken een onverplichte paragraaf over de gevolgen van de pandemie heeft opgenomen om de Raad inzicht te geven in de gevolgen van deze pandemie voor de gemeente Noardeast-Fryslân.

Zowel op grond van nationale regelgeving als door uw eigen keuzes zijn er steunmaatregelen doorgevoerd voor ondernemers en instellingen in de gemeente. De wijze waarop de gemeente in contact staat met de stakeholders is anders dan onder normale omstandigheden. Werken op afstand werd ook in de gemeentelijke organisatie de norm en is dat nog steeds. Dat geldt ook voor de contacten met de accountant.

Daarbij hebben we ondervonden dat de communicatielijnen daardoor soms langer worden. Dat geldt ook voor uw eigen (beleids)processen, waarbij is gebleken dat de noodzakelijke andere werkwijzen hebben geleid tot vertraging bij de uitvoering van bestaande activiteiten en nieuwe initiatieven. De steunmaatregelen voor 2020 en 2021 zorgen voor veel extra werk in het opzetten en uitvoeren ervan. Dit vraagt ook afstemming met uw maatschappelijke partners zoals medeoverheden, zorginstellingen en culturele instellingen.

Ook komen enkele steunregelingen terug in de SiSa-bijlage waardoor deze, soms relatief veel, aandacht krijgen in termen van controle en verantwoording. Daar waar bij veel bedrijven en instellingen COVID-19 inmiddels voor financiële problemen heeft gezorgd, of naar verwachting zal zorgen, is het risico op discontinuïteit bij u niet aanwezig. U bent op grond van de rechtsvorm immers verzekerd van uw financiering, omdat het Rijk, door tussenkomst van het gemeentefonds, de facto garant staat voor eventuele tekorten. Ook de ontwikkelingen ten aanzien van de pandemie hebben als gevolg van het vorenstaande geen effect op uw continuïteit of de activiteiten die u uitvoert.

Wij tekenen daarbij wel aan dat de pandemie in het algemeen, en de economische en sociale schade in het bijzonder, er voor kan zorgen dat het maatschappelijk herstel nog jaren duurt. Wij onderschrijven daarom de kanttekening in de jaarstukken dat het nu moeilijk is te schatten wat de impact van de pandemie voor 2021 en verder zal zijn.

2. SAMENVATTING VAN DE CONTROLE

Onderwerp	Bevindingen
Ons oordeel over de jaarrekening	Wij verstrekken bij de jaarrekening 2020 van de gemeente Noardeast-Fryslân een goedkeurend oordeel met betrekking tot de getrouwheid van de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening. Dit oordeel betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de omvang en de samenstelling van de baten en lasten over 2020 alsmede van de activa en passiva per 31 december 2020. Ook verstrekken wij een goedkeurend oordeel over het aspect rechtmatigheid. Dit oordeel houdt in dat de baten, lasten en balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met relevante wet- en regelgeving, waaronder de gemeentelijke verordeningen.
Verslaggeving en WNT	Wij hebben vastgesteld dat de jaarrekening overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld. Tevens is voldaan aan de WNT. Wij hebben de WNT-verantwoording gecontroleerd op basis van het controleprotocol WNT. Wij hebben verder geconcludeerd dat het jaarverslag en de overige informatie die in de jaarstukken is opgenomen, voldoen aan de eisen van het BBV en in materiele zin verenigbaar zijn met de informatie in de jaarrekening en de door ons verkregen controle-informatie.
SISA-bijlage	Wij hebben de SISA-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole die hierover regels bevat. Wij hebben bij de, voor u van toepassing zijnde, specifieke uitkeringen geen fouten of onzekerheden geconstateerd die de rapporteringstolerantie voor SISA overschrijden.
Geïdentificeerde en niet gecorrigeerde controleverschillen	In hoofdstuk 8 gaan we in op de geconstateerde controleverschillen die niet in de jaarstukken zijn gecorrigeerd. Het totaalbedrag aan controleverschillen voor getrouwheid en rechtmatigheid blijft binnen de daarvoor geldende tolerantie van 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves voor fouten en 3% voor onzekerheden. De constatering hebben vooral betrekking op inkooptransacties die niet voldoen aan de aanbestedingsregels, het onderhoud van kapitaalgoederen en onzekerheden in het sociaal domein.
Geautomatiseerde gegevensverwerking en dataveiligheid	In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen materiële bevindingen betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Onderwerp	Bevindingen
Belangrijke schattingen in de jaarrekening	Om de jaarrekening te kunnen opstellen is het voor het college noodzakelijk om schattingen te maken en oordelen te verwerken over toekomstige gebeurtenissen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de uiteindelijke uitkomsten kunnen afwijken. De belangrijke schattingen die in de jaarrekening van de gemeente Noardeast-Fryslân zijn opgenomen hebben betrekking op de waardering van financiële vaste activa, de waardering van gronden en de inschatting van de omvang van verplichtingen in de vorm van voorzieningen. Wij aanvaarden in materiële zin de gekozen methoden die voor de schattingen zijn gehanteerd.
Signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik	Tijdens de controle hebben we op diverse momenten met de voor ons relevante geledingen in de organisatie van gedachten gewisseld over eventuele fraudegevallen, fraudesignalen en de kwaliteit van de interne beheersing op dit onderwerp. Wij hebben tijdens de controle geen aanwijzingen verkregen van materiële fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik binnen de gemeente Noardeast-Fryslân over het boekjaar 2020. Het college heeft aan ons bevestigd dat in de organisatie geen gevallen gemeld zijn met een materiële invloed op jaarrekening.
Resultaat 2020 en vermogenspositie	Wellicht het meest opvallende feit in de jaarrekening van de gemeente Noardeast-Fryslân is dat u in tijden van pandemie een positief resultaat heeft gehaald. Na een negatief resultaat over 2019, is 2020 afgesloten met een positief resultaat van € 2,2 miljoen. Dit resultaat is de optelsom van een totaalbedrag aan gerealiseerde lasten van € 168,8 miljoen en € 191,5 miljoen aan gerealiseerde baten. Dit saldo is € 22,7 miljoen positief en is het verschil in uw vermogenspositie tussen eind 2019 en eind 2020. U heeft vooraf ook goedgekeurd dat bedragen aan de reserves toegevoegd en onttrokken mochten worden en van dat bedrag is per saldo € 20,46 miljoen aan toevoegingen gerealiseerd. In totaal komt het positieve resultaat dan uit op iets meer dan € 2,2 miljoen. Met deze cijfers wordt uw vermogenspositie versterkt. Wel herhalen wij onze zorg als het gaat om het financieel evenwicht op langere termijn.
Kwaliteit van de interne beheersing	Wij hebben tijdens de controle geen significante gebreken in de administratieve organisatie of interne beheersing aangetroffen die relevant zijn om te komen tot een oordeel omtrent de jaarrekening.

3. HET CONTROLEPROCES

Het reguliere controleproces bestaat uit twee fasen, een interimcontrole gericht op de voor de accountantscontrole relevante administratieve processen en de eindejaarscontrole op de opgestelde jaarrekening.

In de interimcontrole richten we ons primair op de wijze waarop processen zijn ingericht en interne beheersingsmaatregelen zijn opgenomen die de belangrijkste risico's in de betreffende processen moeten afdekken. Door een combinatie van interviews, procescontroles en detailwaarnemingen beoordelen wij opzet, bestaan en werking van deze interne beheersingsmaatregelen en stellen wij vast dat deze bijdragen aan het tot stand komen van betrouwbare verantwoordingsinformatie. Onze bevindingen hebben wij verwoord in onze managementletter van 7 januari 2021.

Bij de jaarrekeningcontrole richten we ons meer op de cijfers en onderzoeken wij of de jaarrekening, zoals die aan de gemeenteraad is verstrekt, deugdelijk is opgesteld en onderbouwd, dat de inrichting en presentatie voldoen aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), dat de waarderingsgrondslagen correct zijn toegepast en de toelichtingen adequaat en volledig zijn.

Ook hebben wij onderzocht of de informatie in de programmaverantwoording en de paragrafen niet strijdig is met het beeld van de jaarrekening. Ten slotte is onderzocht of de baten, de lasten en de balansmutaties rechtmatig zijn, inclusief het opnemen van de vereiste gegevens inzake de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT). Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden zijn de algemeen geldende "Controle en overige standaarden (COS)" van de NBA (Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants), het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, de kadernota rechtmatigheid, het controleprotocol WNT en de verordeningen van de gemeente Noardeast-Fryslân leidend.

In dit accountantsverslag gaan wij in op de bevindingen ten aanzien van de controle van de jaarrekening. Dit accountantsverslag en onze bevindingen daarbij zijn mede bedoeld om de Raad te ondersteunen in haar controlerende taak.

4. KWALITEIT VAN DE INTERNE BEHEERSING

Onze interimcontrole voeren we uit om een beeld te krijgen van de, voor de accountantscontrole relevante processen en de daarin opgenomen interne beheersmaatregelen. We doen geen uitspraken over de effectiviteit van dit stelsel anders dan voor het doen van de controle van de jaarrekening. De interne beheersing binnen een organisatie staat ten dienste van het realiseren van het voorgenomen beleid. Een adequate interne beheersing is van belang voor de adequate sturing van de organisatie en het kunnen afleggen van verantwoording. Met die uitgangspunten in het achterhoofd hebben wij in het najaar van 2020 de interimcontrole uitgevoerd.

Tijdens de interimcontrole hebben we vastgesteld dat binnen de gemeente Noardeast-Fryslân, de gemaakte proces- en procedureafspraken in opzet voldoen aan de eisen die daaraan mogen worden gesteld. Er is een mix aan controlemaatregelen gedefinieerd, zowel binnen de processen als over de processen heen.

De aandachtspunten die we in de managementletter hebben benoemd en zoals die eerder met u zijn besproken, betroffen onder meer de effecten van corona, het aanbesteden, het documenteren van de prestatielevering bij de factuurbehandeling en bij subsidieverstrekking. Het afgelopen jaar is gewerkt aan het versterken van de controles op de volledigheid van de opbrengsten uit activiteiten en bijvoorbeeld belastingheffing maar we zien dat nog niet op alle stromen ook gedurende het

boekjaar voldoende controle plaatsvindt. De jaarrekeningcontrole heeft de hoofdconclusie inzake de interne beheersing onveranderd gelaten.

Een belangrijke ontwikkeling in dit kader is de rechtmatigheidsverantwoording. Rondom dit thema is het al enkele maanden stil als het gaat om de voortgang in het wetgevingsproces. Ondertussen is de gemeentelijke organisatie gestart met de voorbereidingen voor het doorontwikkelen van de interne controles. Zoals we in eerdere rapportages al hebben aangegeven is de kwaliteitsslag in processen, eigenaarschap en transparante verantwoording een onderdeel van de stappen om te komen tot een compleet controlehuis binnen de gemeente.

Dat vraagt dus ook iets van cultuur, houding en gedrag in de organisatie, en daar in verandering aanbrengen is met werken op afstand een moeizamer proces dan anders. Of de rechtmatigheidsverantwoording in 2021 al zijn intrede zal doen blijft voorlopig ongewis, maar de tijd begint wel te dringen voor wetgever en uitvoerder.

5. VERSLAGGEVINGSREGELS NAGELEEFD

De jaarstukken 2020 van de gemeente Noardeast-Fryslân voldoen aan de formele uitgangspunten van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Er wordt inhoudelijk verslag gedaan over de uitvoering van beleid en de financiële uitkomsten en aandachtspunten in het verslagjaar. Wij hebben ten aanzien van de inhoud van de jaarstukken in relatie tot de verslaggevingsregels geen significante tekortkomingen geconstateerd met betrekking tot de presentatie van de cijfers. Het jaarverslag en de overige informatie die in de jaarstukken is opgenomen, voldoen aan de eisen van het BBV.

Een van de taken van de accountant is om vast te stellen dat de jaarrekening en het jaarverslag met elkaar verenigbaar zijn. In accountantstaal: De accountant moet overwegen of een inconsistentie van materieel belang bestaat tussen de financiële overzichten en de andere informatie (het jaarverslag). In het kader van onze controle lezen wij het jaarverslag en stellen daarover ook vragen om vast te stellen dat de in het jaarverslag gepresenteerde cijfers, analyses, activiteiten en uitkomsten passen bij het beeld van de cijfers in de jaarrekening en onderbouwd kunnen worden.

Onze conclusie hieruit is tweeledig. Enerzijds constateren wij dat de organisatie niet in alle gevallen in staat is geweest om uitspraken in het jaarverslag voldoende concreet te onderbouwen. De in het jaarverslag genoemde doelstellingen zijn soms inspanningsgericht en soms resultaatgericht geformuleerd. Op meerdere punten is het doel resultaatgericht omschreven maar wordt in de beschrijving van de activiteiten alleen de inspanning benoemd, of omgekeerd. Een voorbeeld hiervan is het inloopsprekuur van collegeleden.

De door ons geconstateerde inconsistenties tussen de gestelde doelen, de verrichte inspanningen en de conclusie daarover zijn echter niet per definitie van materiële invloed op het eerder genoemde beeld omdat deze in veel gevallen niet direct te herleiden zijn naar de jaarrekening.

Vanwege het feit dat onze conclusie op dit punt negatief geformuleerd is, leiden deze bevindingen niet tot een aanpassing van ons oordeel. Wel zijn wij van mening dat beweringen in het jaarverslag gedocumenteerd onderbouwd moeten kunnen worden. Dat is bij u echter niet altijd het geval en wij adviseren u hier mee aandacht aan te besteden.

6. RESULTAAT EN VERMOGENSPOSITIE

6.1 Resultaat

De gemeente Noardeast-Fryslân heeft het boekjaar 2020 afgesloten met een positief resultaat van € 2,2 miljoen. In de jaarrekening is op programmaniveau een samenvatting gegeven van de realisatie over 2020 ten opzichte van gewijzigde begroting. Voor een gedetailleerde analyse verwijzen wij naar de toelichting in de jaarstukken.

De hoofdlijn van de analyse is dat het resultaat vooral wordt behaald doordat de lasten in het sociaal domein per saldo lager uitvielen en veel uitvoeringsbudgetten niet volledig zijn benut. Dat laatste speelt met name in de programma Iepenbiere Romte.

6.2 Risicomanagement en vermogenspositie

Vorig jaar hebben we aan u gerapporteerd dat we ons zorgen maken over financiële stabiliteit van de gemeente Noardeast-Fryslân in de komende jaren. De cijfers waren zorgelijk, een fors tekort, een solvabiliteit van 15% en een beeld in de meerjarenbegroting dat in rap tempo verslechterde.

De verkoop van de Eneco aandelen in maart 2020 betekent ontegenzeggelijk een versterking van uw financiële positie op korte en middellange termijn. Dat is goed nieuws. Een aantal kengetallen zoals de solvabiliteit nemen toe. Het actuele getal is 25%. Daarmee bevindt u zich weer boven de ondergrens die vanuit de VNG wordt aangehouden vanuit de stresstest. Die grens bedraagt 20%. Op termijn is het eveneens denkbaar dat dit getal nog verder kan oplopen omdat uw balanstotaal door de verkoop van de aandelen is toegenomen. Het overtollige kasgeld kon nog niet worden ingezet om bijvoorbeeld versneld leningen af te lossen. Naar verwachting herstelt zich dit in de komende jaren.

De samenstelling van uw eigen vermogen is in 2020 veranderd. De toename van uw vermogen is volledig ten gunste van bestemmingsreserves gekomen. Dat betekent dat deze middelen ingezet zullen worden voor beleidsaccenten of projecten. Deze middelen zijn dus geen duurzaam onderdeel van het weerstandsvermogen.

De algemene reserve is daar voor bedoeld. Deze reserve neemt in 2020 echter af met ongeveer € 1,0 miljoen tot € 23,4 miljoen. Dat betekent dat uw weerstandscapaciteit uit vermogen is afgenomen.

Een van de lessen uit de huidige COVID-19-pandemie is dat risico-inschattingen en de kwantificering van risico's met onzekerheid omgeven zijn. Daarbij past het niet, uitgaande van een continuïteitsveronderstelling, rekening te houden met externe ondersteuning om dergelijke risico's het hoofd te bieden. De paragraaf Weerstandsvermogen bevat, zeker als de financiële positie onder druk staat, belangrijke informatie om de gebruiker een oordeel te laten vormen over de financiële situatie bij de gemeente Noardeast-Fryslân.

Deze paragraaf in het jaarverslag is, net als we vorig jaar gerapporteerd hebben, optimistisch van opzet, toon en aard. De brutosom van alle door u geïnventariseerde risico's daalt van € 32,0 miljoen in 2019 naar € 23,6 miljoen in 2020. Deze daling is procentueel 27% maar daar komt bij dat aan deze analyse verschillende coronarisico's zijn toegevoegd. De eerder aanwezige risico's, althans de bedragen die daar mee gemoeid zijn, zijn dus naar de inschatting van het college, fors verminderd. Aangezien de activiteiten van uw gemeente niet wezenlijk gewijzigd zijn, is een dergelijk grote teruggang op zijn minst opvallend te noemen.

Wij constateren tevens dat de kwantificering van risico's in een aantal gevallen lager is dan het bedrag waarvoor het risico zich in de afgelopen twee jaar heeft voorgedaan. Voorbeelden daarvan

zijn de dit jaar toegevoegde effecten van COVID-19, de wethouderspensioenen en het sociaal domein. Aanvullende beheersmaatregelen worden echter niet concreet benoemd.

De vragen rijzen of de risico-inventarisatie en risicoweging volledig is. De risicosimulatie dekt volgens de paragraaf 90% zekerheid af. Dat betekent dat het college in het risicomanagement accepteert dat gemiddeld eens per tien jaar de reserves ontoereikend zijn om de genoemde risico's af te dekken. Het gevolg daarvan kan zijn dat uw toezichtsregime verzwakt wordt, of dat de provincie u aanwijzingen oplegt tot het nemen van andere maatregelen.

De meerjarenbegroting is per saldo licht positief, maar u bent inmiddels op de hoogte van het feit dat er een vraagstuk rondom het onderhoud van kapitaalgoederen op te lossen is, hetgeen budgettair het nodige vraagt. Ook de invoering van de omgevingswet en de herijking van het gemeentefonds zijn ontwikkelingen die van invloed zijn op de financiële toekomst van de gemeente Noardeast-Fryslân. Daarmee is het beeld over uw feitelijke financiële positie diffuus.

Het college concludeert dat het de vermogenspositie in relatie tot de risico's uitstekend vindt. Wij treden nadrukkelijk niet in de keuzes die het college maakt in de wijze waarop het risicomanagement en de rapportering daarover plaatsvindt. Wel adviseren wij de Raad om met het college in gesprek te gaan over de normen die u aan uw risicomanagement koppelt. Over deze kant van het risicomanagement is tot nu toe niet of nauwelijks gesproken. Wij geven u dan ook in overweging het oordeel over de financiële positie uit meer indicatoren te laten bestaan dan de reserve-risico-ratio die u nu gebruikt. De solvabiliteit is er een van maar ook de meerjarenbegroting en een investeringsagenda kunnen hier onderdeel van zijn. Met name die laatste is belangrijk als het gaat om de financiële haalbaarheid op langere termijn van grote projecten. Projecten worden niet alleen soms duurder dan geraamd maar in de praktijk zien we regelmatig dat ook structurele lasten in de vorm van exploitatiebijdragen of de dekking voor groot onderhoud wordt gevraagd. Wij adviseren de Raad bij de afwegingen die het maakt of projecten doorgang kunnen vinden nadrukkelijk deze financiële aspecten op langere termijn goed in het oog te houden.

7. CONTROLEBEVINDINGEN JAARREKENING 2020

7.1 Inleiding

Het jaar 2020 is in allerlei opzichten een bijzonder jaar door de COVID-19 pandemie. Het uitstellen, afstellen en aanpassen van activiteiten in de maatschappij, maar ook het ondersteunen van inwoners, instellingen en ondernemers, leidt meer dan normaal tot afwijkingen in uw jaarrekening. Wij gaan de analyse in die in jaarstukken zijn opgenomen niet overdoen en beperken ons tot de hoofdlijnen uit onze controle en bevindingen die we meewegen in ons oordeel.

7.2 Sociaal domein

7.2.1 Sociale Verzekeringsbank

De SVB heeft nog steeds geen goedkeurend oordeel bij haar verantwoording van de bestedingen van de PGB's. De verwachting is ook niet dat dat op korte termijn wel zal gebeuren. Ook de invoering van het nieuwe systeem gaat hierin volgens de SVB geen verandering brengen. De huidige foutpercentages die leiden tot een verklaring met beperking voor zowel de jeugdwet als de wmo, dalen niet meer.

Ook voert SVB geen eigen werkzaamheden uit om de prestatielevering vast te stellen, waardoor gemeenten voor de keuze blijven staan zelf al dan niet in dit verantwoordingsgat te springen. De gemeente Noardeast-Fryslân heeft dit ook over 2020 gedaan en daaruit komen geen bijzonderheden

naar voren. Ondanks een kleine toename van de lasten is de foutfractie die uiteindelijk overblijft lager dan onze rapporteringsdrempel.

OPENSTAAND

7.2.2 Ontbrekende informatie Wmo en Jeugdwet leidt tot onzekerheden

De uitvoering van de Wmo heeft u in belangrijke mate in eigen hand, terwijl u voor de jeugdzorg samenwerkt met Sociaal Domein Fryslân. De effecten van de eigen uitvoering maar ook die van SDF komen tot uitdrukking in de gemeentelijke jaarrekening.

In dit proces bent u afhankelijk van uw contractpartijen voor informatie. Het niet of in een laat stadium ontvangen van deze verantwoordingsinformatie is een jaarlijks terugkerend fenomeen. Daarnaast voert u een aantal controles uit op de ontvangen informatie, analyseert u de klachteninformatie en voert gesprekken met aanbieders. Bij deze controles constateert u soms dat aanbieders fouten maken in de verantwoording. Deze fouten kunnen leiden tot onzekerheden over het al dan niet terecht declareren van kosten en leiden soms tot fouten in de gedeclareerde bedragen. In een aantal gevallen kan dat leiden tot terugvordering van bedragen van aanbieders, maar dat is niet zeker. Ook deze posten wegen als onzeker mee voor het verschil tussen de door u en door de aanbieder opgegeven waarden. Uiteraard geldt dat als het verschil meer dan gering is, er door de gemeente nader onderzoek wordt ingesteld.

Met betrekking tot de onderhanden werk positie in de jeugdzorg constateren wij dat hierop nog geen gedetailleerde analyses plaatsvinden. Het karakter van de post brengt onzekerheden met zich mee, en is bij veel zorgaanbieders geen onderdeel van de accountantscontrole. Het totaal van de onzekerheden telt op tot iets meer dan € 1,0 miljoen.

De verantwoording van coronaregelingen voor meerkosten en continuïteitsbijdragen leiden ook een verzwaring van het verantwoordingsproces. De meerkosten zijn echter beperkt in omvang. De continuïteitsbijdragen zijn iets omvangrijker maar in de meeste gevallen is de bijdrage te herleiden naar feitelijke vraaguitval. In een paar gevallen is dat verband er niet direct. Voor die aanbieders hebben we daarvoor een onzekerheid geïdentificeerd. Het gaat om een bedrag van € 85.000.

Voor beide bedragen geldt dat deze niet van invloed zijn op ons oordeel en in totaal ook lager zijn dan vorig jaar, maar nemen we wel mee in het overzicht van controleverschillen.

7.3 TOZO-uitvoering belegd bij Leeuwarden

Een van de steunmaatregelen van het Rijk om de effecten van de lockdowns te compenseren is de TOZO-regeling. Deze regeling is met name gericht op het ondersteunen van kleine zelfstandigen. De regeling bestaat uit een regeling voor inkomensondersteuning en een faciliteit voor bedrijfskredieten. De gemeente Leeuwarden voert deze regeling voor u uit, maar de gemeente Noardeast-Fryslân is hiervoor wel zelf verantwoordelijk.

Het Rijk heeft in de loop van het jaar de regeling steeds verlengd en de uitvoeringseisen aangepast. In de managementletter hebben we al gewaarschuwd voor de gevolgen voor de controle omdat de toetsingskaders voor accountants pas laat duidelijk zijn geworden.

In de nota verwachtingen accountantscontrole van het ministerie van BZK, die in de uiteindelijk definitieve vorm is gepubliceerd in april 2021 is het controlekader voor deze regeling opgenomen. Belangrijke eis aan gemeenten is dat de signalen van het landelijke Inlichtingenbureau over mogelijke fouten en/of fraude bij de ontvangers van de bijdrage, door gemeenten serieus worden onderzocht. Dat kan, mede als gevolg van de hoeveelheid signalen enerzijds en het laat bekend worden van de eisen anderzijds, niet geheel zijn beslag krijgen voor het afronden van de

gemeentelijke jaarrekening, zodat ook de komende jaren de gemeente nog volop aan de slag zal zijn met de opvolging van deze signalen.

De gemeente Noardeast-Fryslân heeft de werkzaamheden inzake TOZO uitbesteed aan centrumgemeente Leeuwarden. Wij hebben vanuit de accountantscontrole bij de centrumgemeente begrepen dat de procedures wat betreft het toekennen van de uitkeringen en het opvolgen van - signalen van het Inlichtingenbureau in opzet adequaat zijn. De procedures worden conform het controleplan in 2021 uitgevoerd. Wij zullen daarom in het controlejaar 2021 kennisnemen van het bestaan en de werking van deze procedures. Belangrijk om te benadrukken is dat de gemeente zelf verantwoordelijk blijft voor het rechtmatig verstrekken van de TOZO-uitkeringen en dat er voldoende opvolging moet zijn en blijven omtrent de IB-signalen. Wij gaan er in dit verband van uit dat de gemeente Noardeast-Fryslân door de uitbesteding van de uitvoering van de TOZO aan de gemeente Leeuwarden bedoeld heeft het M&O-beleid en de opvolging van de signalen van het Inlichtingenbureau als “eigen” normering over te nemen. Wij hebben het college geadviseerd dit in 2021 dit kader samen met de gemeente Leeuwarden verder uit te werken en dit als beleidsdocument aan te bieden aan de Raad.

Daarnaast vragen we aandacht voor de verantwoording van de TOZO in de jaarrekening. De bedrijfskredieten dienen in een periode van maximaal 3,5 jaar te worden terugbetaald. Net als in andere situaties dat vorderingen ontstaan op cliënten die een beroep op de participatiewet is er een gerede kans dat terugbetaling niet of niet volledig plaatsvindt. Een actieve monitoring op het betaalgedrag en inschatting van invorderingskansen horen daarbij, maar is nu nog niet ingeregeld. U heeft overigens deze vorderingen geclassificeerd als kortlopend. Dat betekent dat u verwacht dat de vorderingen binnen een jaar zullen worden voldaan. Wij waarderen uw optimisme op dit punt, maar verwachten dat uit uw analyse zal blijken dat de terugbetalingstermijn langer zal zijn. Dit zal dan in de jaarrekening 2021 tot een wijziging in de presentatie moeten leiden, maar dat heeft geen gevolgen voor het vermogen of het resultaat.

7.4 Inkopen en aanbesteden

Sinds enkele jaren heeft inkoop en aanbesteden meer aandacht gekregen omdat de rechtmatigheidsrisico's in het inkoopproces door aangescherpte regelgeving zijn toegenomen. Ook over 2020 zijn er transacties geïdentificeerd die niet aan de regels voldoen. Bij de jaarrekeningcontrole hebben we geconstateerd dat het bedrag aan dit type transacties in 2020 optelt tot € 1.032.000. Dit is een verbetering ten opzichte van 2019 toen dit bedrag nog € 2,6 miljoen was.

Deze teruggang is het gevolg van een aantal factoren, waarvan de toenemende bewustwording in de ambtelijke organisatie. Het foutpercentage is afgerond 0,5% van de lasten en is daarmee niet van invloed op ons oordeel.

7.5 Begrotingsrechtmatigheid

Het stelsel van begroten en de bewaking hiervan moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de (gewijzigde) begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Wij hebben vastgesteld dat de totale lasten van de gemeente Noardeast-Fryslân de gewijzigde begroting 2020 niet hebben overschreden. Op programmaniveau is het beeld wisselend.

De gemeente Noardeast-Fryslân heeft in het hoofdstuk Begrotingsrechtmatigheid in de jaarrekening, een analyse gegeven van de oorzaken van de overschrijdingen op programmaniveau van de lasten. Daarbij is aangegeven dat het college van mening is dat de afwijkingen passen binnen het beleid van de Raad. Gezien de aard van de overschrijdingen, te weten met name kosten waar hogere baten

tegenover staan, meerkosten van openeinderegelingen zoals in het sociaal domein, kunnen wij ons vinden in de opvatting van het college.

Dat geldt niet voor de overschrijdingen ten aanzien van de investeringskredieten voor een bedrag van in totaal € 1,4 miljoen. Deze dient de raad alsnog te autoriseren. Het college stelt voor dat via de vaststelling van de jaarrekening te laten verlopen. Om die reden stellen we de afgifte van de controleverklaring uit tot na deze besluitvorming.

7.6 Beheerplannen

Zoals vorig jaar reeds gemeld zijn actuele beheerplannen voor het onderhoud aan wegen, verlichting, riolering, openbaar groen en gebouwen belangrijk. Er is veel geld mee gemoeid en deze plannen zijn noodzakelijk om het beheer te optimaliseren.

De trend van de afgelopen jaren dat u per saldo minder uitgeeft aan deze beheerbudgetten dan geraamd is ook in 2020 doorgezet. Dat vergroot de kans op achterstanden. In de managementletter hebben we aangegeven dat met ingang van 2020 de verslaggevingsregels zijn aangepast. Achterstallig onderhoud dat leidt tot extra lasten om de achterstand in te lopen, functieverlies of kapitaalvernietiging, dient in een voorziening tot uitdrukking te worden gebracht.

Inmiddels zijn voor een aantal onderdelen de beheerplannen geactualiseerd maar dat proces is nog niet afgerond. U bent eerder dit jaar door het college geïnformeerd over inhaalslag die u te wachten staat en een eerste raming van de kosten. Vanuit een eerdere schouw is voor de voormalige gemeente Ferwerderadiel wel een bedrag bekend. Het achterstallig onderhoud is destijds geschat voor een bedrag van € 2,5 miljoen. Hiervan is € 1,6 miljoen ter beschikking gesteld voor het wegwerken van een deel van dit achterstallig onderhoud. Het restant van het achterstallig onderhoud zou op grond van de nieuwe voorschriften in een voorziening moet worden opgenomen. Het bedrag van € 0,9 miljoen merken wij aan als een controleverschil voor de getrouwheid van de jaarrekening. We hebben met het college deze post besproken en het college heeft aangegeven in de loop van 2021 als de beheerplannen geactualiseerd zijn in een keer dit onderwerp financieel wil vertalen.

Wij herhalen ons advies de sturing op het onderhoud van kapitaalgoederen te versterken. Om de het belang te benadrukken is dit onderwerp ook als gebeurtenis na balansdatum in de jaarrekening verwoord.

7.7 Schattingen in de jaarrekening consistent verwerkt

Bij het opmaken van een jaarrekening is het noodzakelijk dat u schattingen en oordelen toepast om te komen tot betrouwbare cijfers. Niet zelden worden schattingen niet als zodanig onderkend, omdat ze vast onderdeel van uw administratieve proces zijn. Daarbij hoort dat schattingen uiteen kunnen lopen vanwege het deels subjectieve karakter en de beschikbare informatie. Om die reden zijn schattingen meer dan gemiddeld vatbaar voor beïnvloeding door het management of door derden en daardoor hechten we nog meer dan bij andere jaarrekeningposten aan een gedegen onderbouwing van de schattingen. In onze controle besteden wij daarom nadrukkelijk aandacht aan deze schattingen. De belangrijkste schattingen in uw jaarrekening betreffen de waardering van materiële vaste activa, financiële vaste activa, voorraden (grondexploitatie), vorderingen en overlopende activa alsmede het inschatten van de noodzaak en de hoogte van voorzieningen en de waardering van verplichtingen.

Wij adviseren u wel nadrukkelijker aandacht te besteden aan de onderbouwing van schattingen en verplichtingen. Zeker bij verplichtingen, zoals nog te betalen kosten of voor projecten, is het niet altijd duidelijk of er sprake is van een vooruit ontvangen bedrag, een concrete verplichting of dat een vorm van budgetoverheveling plaatsvindt. In dat laatste geval behoort dat via de reserves te verlopen. Wij zullen dit in 2021 als aandachtspunt meenemen in de controle.

7.8 Subsidies: vaststellingsproces onderweg, coulance toegepast

Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen is 2020 te beschouwen als een bijzonder jaar als gevolg van de Coronapandemie. De maatregelen van de overheid, inclusief twee lockdowns in het boekjaar hebben er toe geleid dat veel instellingen de activiteiten niet, in mindere mate of anders, of hebben moeten uitvoeren. Vanuit maatschappelijk belang wordt hier door de centrale en decentrale overheden in Nederland coulance mee omgegaan.

De gemeente Noardeast-Fryslân heeft een algemeen beleidskader geformuleerd hoe in het vaststellingsproces in 2021 omgegaan kan worden met het toetsen op de levering van de tegenprestatie die tegen over de subsidie staat. U toont daarin enige coulance en daar is de Raad op verschillende momenten ook over geïnformeerd.

Wij hebben ten aanzien van de subsidievaststelling over 2020 nog geen bevindingen, behoudens de constatering dat uiteraard nog niet alle subsidies op het moment van het opmaken van de gemeentelijke jaarstukken zijn vastgesteld. Dat is niet anders dan andere jaren maar wij hebben geen signalen ontvangen die duiden op substantiële kortingen op subsidies, substantiële overschotten of substantiële aanvullende tekorten bij de belangrijkste partijen binnen de gemeente Noardeast-Fryslân.

8. VERPLICHTE RAPPORTAGE ONDERDELEN

Op grond van de verslaggevingsregels, de voorschriften die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitvaardigt, alsmede de beroepsregels van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) zijn een aantal rapportage onderdelen verplicht. In dit deel van het accountantsverslag hebben we deze opgenomen.

8.1 Controletoleranties en diepgang van de controle

Controletolerantie is de term waarmee accountants aanduiden met welke precisie de controle wordt uitgevoerd. De maximumnormen die hiervoor gelden zijn opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado). De gemeenteraad heeft de mogelijkheid deze normen neerwaarts bij te stellen maar daar heeft u geen gebruik van gemaakt. Het is overigens ook niet gebruikelijk dat wel te doen. Het wettelijk maximum bedraagt 1% van de lasten voor fouten respectievelijk 3% van de lasten voor onzekerheden. Toevoegingen aan reserves worden in dit kader ook als lasten beschouwd.

De rapporteringstolerantie heeft het karakter van een afspraak waarboven wij controleverschillen aan u rapporteren. Op grond van onze eigen vaktechnische regels rapporteren wij afwijkingen van meer dan 5% van de goedkeuringstolerantie. Op basis van uw lastentotaal van afgerond € 200 miljoen over 2020 zijn de bedragen dit jaar als volgt:

Goedkeuringstoleranties	Grondslag	Bedrag (afgerond)
Fouten	1% van de totale lasten	€ 2.000.000
Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 6.000.000
Rechtmatigheid	1% van de totale lasten	€ 2.000.000

Op basis van deze tabel komt de rapporteringstolerantie, neerwaarts afgerond, uit op € 100.000. Dit bedrag geldt zowel voor controleverschillen met betrekking tot getrouwheid als rechtmatigheid.

8.2 Overzicht van niet-gecorrigeerde controleverschillen

In onderstaand overzicht hebben we de samenvatting opgenomen van de geconstateerde controleverschillen die niet gecorrigeerd zijn. Daarbij is het belangrijk te onderkennen dat bij rechtmatigheidsfouten herstel doorgaans niet mogelijk is, omdat de betreffende handeling niet ongedaan gemaakt kan worden. Ook is het zo dat alle verschillen en onzekerheden met betrekking tot de getrouwheid, ook in het oordeel over rechtmatigheid meetellen, omdat op dit punt de verslaggevingsregels niet zijn gevolgd. Dientengevolge is het onze ervaring dat de grenzen bij rechtmatigheid sneller overschreden worden dan bij getrouwheid.

Niet gecorrigeerde controleverschillen (fouten en onzekerheden) in euro	Bedrag	Invloed eigen vermogen ultimo jaar	Invloed resultaat
Voor tenminste dit bedrag is geen voorziening achterstallig onderhoud gevormd	€ 900.000		
Totaal verschillen getrouwheid	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000
Ten aanzien van de continuïteitsbijdragen die u in het kader van corona heeft betaald bestaat ten dele onzekerheid over de besteding (7.2). Dit bedragen noemen we apart vanwege het incidentele karakter.	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000
Ten aanzien van de uitvoering van de Jeugdwet en Wmo is onvoldoende controle-informatie ontvangen over de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verleende zorg door administratieve verschillen, onderhanden werk, ontbrekende verantwoordingen en andere dan goedkeurende accountantsoordelen bij verantwoordingen (zie 7.2).	€ 1.045.000	€ 1.045.000	€ 1.045.000
Totaal onzekerheden getrouwheid	€ 1.130.000	€ 1.130.000	€ 1.130.000
Getrouwheidsfouten zijn ook rechtmatigheidsfouten	€ 900.000	NVT	NVT
Een aantal inkooptransacties is niet volgens de aanbestedingsregels tot stand gekomen (zie 7.4).	€ 1.032.000	NVT	NVT
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 1.932.000	NVT	NVT
Onzekerheden voor getrouwheid zijn ook onzekerheden voor rechtmatigheid	€ 1.130.000	NVT	NVT
Totaal rechtmatigheidsonzekerheden	€ 1.130.000	NVT	NVT

Uit dit overzicht blijkt dat de geconstateerde verschillen en onzekerheden binnen de grenzen van paragraaf 8.1 blijven. Daarom is de strekking van onze controleverklaring goedkeurend, zowel voor het aspect getrouwheid als voor het aspect rechtmatigheid.

8.3 Rapportage inzake SISA

Ter voorkoming van onnodige verantwoordingdruk verstrekt het Rijk een aantal specifieke geldstromen die via het systeem van Single Information Single Audit, moeten worden verantwoord. Sinds de invoering van de SISA-systematiek is het aantal projectverklaringen dat bij decentrale overheden naast de jaarrekeningcontrole moet worden verstrekt, drastisch verminderd. De afgelopen jaren heeft het Rijk steeds meer specifieke geldstromen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds opgenomen, waardoor ook de SISA-tabel aan belang heeft ingeboet. Over 2019 was bij de gemeente Noardeast-Fryslân sprake van slechts vijf regelingen die op deze manier moesten worden verantwoord.

Een aantal specifieke stimuleringspakketten voor de energietransitie en sport maar ook voortvloeiend uit de toeslagenaffaire en de effecten van COVID-19-pandemie, hebben ervoor gezorgd dat in de jaarrekening 2020 het aantal regelingen is toegenomen tot tien. Enkele nieuwe regelingen zijn beperkt in omvang of kennen nog geen bestedingen in het jaar 2020, maar voor anderen geldt dat er juist in 2020 veel geld mee gemoeid is.

De controleverklaring bij de jaarrekening 2020 geldt ook voor de informatie die in deze bijlage is opgenomen. Dit betreft vrijwel alleen financiële gegevens. De controlevoorschriften voor de SiSa-bijlage zijn opgenomen in de Nota verwachtingen accountantscontrole. Hierin staan onder meer de wijze waarop de controle moet worden ingestoken en zijn specifieke rapporteringsgrenzen voorgeschreven, te weten per specifieke uitkering:

- € 12.500 als de omvangsbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangsbasis groter is dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1,0 mln.
- € 125.000 indien de omvangsbasis groter is dan € 1,0 mln.

We ervaren dat de veelheid en diversiteit aan regelingen, ervoor zorgen dat zowel onze controle als uw voorbereiding daarop veel capaciteit vraagt. Wij hebben geen fouten of onzekerheden geconstateerd met betrekking tot de SISA-bijlage 2020 van de gemeente Noardeast-Fryslân die deze grenzen overschrijden. In het accountantsverslag wordt ingegaan op de bevindingen, ook als er geen fouten en onzekerheden zijn aangetroffen. In de bijlage bij dit accountantsverslag nemen we de verplichte tabel op. Deze tabel dient aan het ministerie van BZK ter beschikking te worden gesteld. Door de toename van het aantal regelingen en de soms complexe materiewetgeving die daar achter schuil gaat is het van belang dat de gemeente Noardeast-Fryslân ook organisatorisch de aandacht voor de SISA-systematiek versterkt.

8.4 Onze onafhankelijkheid

Onze onafhankelijkheid is één van de hoekstenen van het accountantsberoep. De beroepsorganisatie van accountants NBA heeft de voorschriften in het kader van de onafhankelijkheid opgenomen in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De naleving van de beroepsregels, waaronder de ViO, is in de organisatie van HZG Accountants & Adviseurs ingebed. Op basis van onze toetsing aan deze verordening concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Noardeast-Fryslân voldoende is gewaarborgd.

Wij zijn als accountant benoemd door de gemeenteraad en dan past het dat we eventuele verzoeken tot het doen van andere werkzaamheden dan controle van de jaarrekening via de griffie melden bij

de gemeenteraad, dan wel de auditcommissie als vertegenwoordiger van de Raad in de richting van de accountant. Dit geldt overigens niet voor de werkzaamheden die zijn inbegrepen bij de primaire opdracht, zoals de controle van specifieke projectverantwoordingen. Wij hebben in het afgelopen jaar geen meldingen bij de griffie en de auditcommissie gedaan en geen andere werkzaamheden voor de gemeente Noardeast-Fryslân uitgevoerd dan de controlewerkzaamheden binnen onze primaire opdracht.

Andere aspecten van onafhankelijkheid zijn het uitwisselen van giften en geschenken en langdurige betrokkenheid. Van dat laatste is bij u geen sprake. Wij bevestigen voorts dat geen geschenken zijn verstrekt dan wel ontvangen die de in de regelgeving opgenomen grens van € 100 overschrijden.

8.5 Verdeling van verantwoordelijkheden in het controleproces

In aansluiting op de tekst in de controleverklaring wijzen wij op de verantwoordelijkheden van de gemeente Noardeast-Fryslân en de accountant in het controleproces. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarstukken 2020 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten. Het is, en dat beschrijven we ook in de controleverklaring, onze verantwoordelijkheid om de controle van deze jaarrekening uit te voeren met in achtneming van Nederlands recht waaronder het Bado en uw eigen gemeentelijke controleprotocol. Het voldoen aan gedragsnormen, waar onafhankelijkheid zoals in de vorige paragraaf verwoord, een onderdeel van is, hoort daarbij.

Onze controle plannen wij zodanig dat we een redelijke mate van zekerheid bereiken dat de jaarrekening geen materiele onjuistheden bevat als gevolg van fouten of fraude. Doordat we werken met steekproeven en andere technieken, bestaat de kans dat fouten ondanks het naar behoren uitvoeren van de controle niet ontdekt worden. Het is overigens de primaire verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om, onder toezicht van de Raad, voldoende maatregelen te nemen om fouten en fraude te voorkomen. Daarbij hoort eveneens dat maatregelen ter opsporing in de organisatie worden getroffen. In onze controle besteden wij om die reden uitgebreid aandacht aan deze maatregelen en voeren wij zelf werkzaamheden uit op posten en stromen die, in zijn algemeenheid of bij u, meer dan gemiddeld risicovol zijn. Dat betreft onder andere schattingsposten, correctieboekingen, memoriaalboekingen en de beoordeling van de zakelijkheid van (mogelijk) ongebruikelijke transacties.

Ter afsluiting van het controleproces verstrekt het college van burgemeester en wethouders aan ons de bevestiging bij de jaarrekening. Hierin geeft het college aan dat zij alle door ons benodigde gegevens heeft verstrekt en dat de jaarrekening naar de laatste inzichten is opgemaakt. Wij hebben, behoudens de in paragraaf 8.2 opgenomen controleverschillen, geen specifieke elementen aan de bevestiging toegevoegd.

8.6 Frauderisico, integriteit en de naleving van wet- en regelgeving

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening maar ook met betrekking tot omkoping, corruptie en de naleving van andere wet- en regelgeving. De accountant maakt een inschatting van de frauderisico's binnen een organisatie, en vormt zich een beeld van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en te bezien of deze maatregelen effectief zijn. Datzelfde geldt ook voor integriteitsrisico's en mogelijke niet-naleving van andere regelgeving.

Wij onderkennen in dit kader een risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management of het college bij de totstandkoming van schattingen. We beoordelen in het kader van onze controle de interne processen op deze schattingen en doen detailcontroles op de uitgangspunten en aannames die aan significante schattingen ten grondslag liggen. Ook zijn we alert op ongebruikelijke transacties, samenwerkingsrelaties en de naleving van procedures die mede tot doel hebben transparantie en integer handelen te bevorderen. Elementen daaruit zijn controles op de prestatielevering bij inkooptransacties en subsidieverstreking, binnen het sociaal domein en het naleven van het inkoopbeleid en aanbestedingsregels.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan communiceren wij dit met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, de directie en, in sommige gevallen, bij fraude in de top van de organisatie, en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, met het college of met de gemeenteraad. In dat geval rapporteren wij daar separaat over.

Om invulling te geven aan de eerdergenoemde verplichting, hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam, met het management, de financiële staf en anderen in of betrokken bij de organisatie, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij.

Tijdens deze gesprekken is aangetoond dat in alle geledingen van de organisatie voldoende bewustzijn aanwezig is over frauderisico's en de manier waarop deze beheerst worden. De gemeente Noardeast-Fryslân besteedt op diverse wijzen aandacht aan fraude, integriteit, aspecten van misbruik en oneigenlijk gebruik. We zien op steeds meer plaatsen dat organisaties zelf een frauderisicoanalyse maken waarin ook aandacht wordt besteed aan integriteitsrisico's in het algemeen. In de voorbereidingen ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording adviseren wij u voor de kritische processen ook fraude en integriteitsrisico's te betrekken in de risicoanalyse en de te nemen beheersmaatregelen. Vandaaruit kunt dit uitbouwen naar uiteindelijk een organisatie brede analyse. Daarmee ontstaat een totaalbeeld waarmee u het risico op mogelijke 'witte vlekken' in het beeld over fraude sterk kunt verminderen. We merken overigens op dat de organisatie nu al de aanwezige maatregelen evalueert en waar nodig worden deze aangescherpt. We adviseren u in het proces van de voorbereiding naar de rechtmatigheidsverantwoording het aspect fraude en integriteit expliciet aandacht te geven. Daarbij vragen wij specifiek aandacht voor de wisselwerking tussen Noardeast-Fryslân en de Dantumadiel die voor de bedrijfsvoering gebruik maakt van de organisatie van Noardeast-Fryslân.

Fraude is echter ook een kwestie van integriteit, gedrag en cultuur. In organisaties is een open houding en elkaar aanspreken op signalen van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik belangrijk om de kans op ongewenst gedrag te verminderen en de kans op ontdekking ervan te verhogen.

In dat kader vinden wij het voor de hand liggen dat op alle niveaus in de organisatie tenminste eenmaal per jaar gesproken wordt over de (fraude)risico's in de organisatie en de maatregelen die hieromtrent getroffen zijn. Tijdens onze werkzaamheden hebben we ook aandacht besteed aan elementen van beïnvloeding en druk die kunnen leiden tot een aantasting van het bestuurlijk handelen binnen de organisatie.

We benadrukken dat we bij onze werkzaamheden op de in deze paragraaf genoemde elementen geen materiële afwijkingen hebben geconstateerd. Tevens hebben we geen aanwijzingen verkregen dat niet-naleving van regelgeving door de gemeente Noardeast-Fryslân significante effecten op de jaarrekening zou kunnen hebben.

8.7 Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

In overeenstemming met artikel 2:393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat er naar aanleiding van de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid hebben beoogd.

Om volledig zicht te hebben op de betrouwbaarheid van alle geautomatiseerde systemen, ook die systemen zonder relatie naar de jaarrekening, is meer uitgebreid en specifiek gericht onderzoek noodzakelijk. Om te komen tot een oordeel over uw jaarrekening is een dergelijk onderzoek niet noodzakelijk.

Het doel van de IT-omgeving binnen de gemeente Noardeast-Fryslân is dat deze bijdraagt aan een betrouwbare en adequate informatievoorziening. Wij hebben een inventarisatie van de IT-omgeving uitgevoerd en daarbij aandacht gegeven aan het wijzigingsbeheer, de logische toegangsbeveiliging, de continuïteit, monitoring/logging en de informatiebeveiliging. Daarin zijn geen zaken naar voren gekomen die vermelding verdienen in dit verslag. Wel benadrukken we dat ondanks dat u gebruik maakt van de diensten van derden voor het beheer van uw IT-omgeving, u als opdrachtgever verantwoordelijk blijft om te borgen dat de organisatie aan haar wettelijke verplichtingen aantoonbaar voldoet. Het expliciteren van deze stap is een aandachtspunt.

Met betrekking tot de Algemene Verordening Gegevensbescherming hebben wij vastgesteld dat de gemeente Noardeast-Fryslân voldoet aan de basiseisen waar de Autoriteit Persoonsgegevens zegt op te handhaven al is dat geen garantie dat beveiligingsincidenten uitblijven. We hebben geen documentatie aangetroffen waaruit blijkt dat de gemeente Noardeast-Fryslân zelfstandig heeft vastgesteld dat zij, al dan niet door tussenkomst van derden, aan de wettelijke eisen voldoet.

9. AFSLUITING

Wij zijn altijd bereid tot het nader toelichten van dit verslag, en we gaan ervan uit hiermee onze controleopdracht over 2020 op passende wijze te hebben afgerond.

Hoogachtend,
Hofsteenge Zeeman Groep B.V.

BIJLAGE BIJ ACCOUNTANTSVERSLAG 2020 SISA NOARDEAST-FRYSLÂN

Hierna volgt de door het ministerie van BZK voorgeschreven rapporteringstabel:

Numer specifieke uitkering conform SISA- bijlage 2020	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
FIN: B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	NVT	NVT	NVT
OCW: D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	NVT	NVT	NVT
I&W: E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer, beschikingsnummer: 1752680	NVT	NVT	NVT
EZK: F13	Eenmalige bijdrage voor het opleveren van een Investeringsagenda	NVT	NVT	NVT
FRL: FRL10C	Incidentele subsidie project economische structuurversterking: innovatie en kennisontwikkeling	NVT	NVT	NVT
SZW: G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2020	NVT	NVT	NVT
SZW: G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2020	NVT	NVT	NVT
SZW: G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO) gemeentedeel 2020	NVT	NVT	NVT
VWS: H4	Specifieke uitkering Sport	NVT	NVT	NVT
VWS: H8	Specifieke uitkering voor lokale sportakkoorden	NVT	NVT	NVT

Aspect controleverklaring	Oordeel
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend